

SIGNIFIKADU DI PALABRAS KANSADU

Abismu — Kau bas di con, fundu, nunde ku spiritus mau ta sta nel, papera julgamentu di kabantada.

Absintu — Planta malgos; bibida tiradu na ki planta.

Akasia — Arvuri ku tene maderarisu ku ta tarda.

Alaudi — Instrumentu di musika ku parsi gitara o viola.

Alfa — Purmeru letra di alfabetu gregu.

Aloés — Un purfumu ku ta tiradu na un planta.

Amen — Palabra na lingua ebraiku ku signifika “Asin propi” o “Pai sedu asin.”

Anunsiadur — Algin ku ta kontarekadu di Deus na puder di Spiritu Santu. Palabra purtugis i “profeta”.

Apostolu — Algin ku mandadu. Na Nobu Testamentu i usadu pa ki dozi omi ku Jesus kujiba, suma tambipaulu ku utru tarbajaduris na igreža diantigu.

Aserá — Un deus femia ku seduba “minjer” di deus Baal. Kananeus takumpuba imažens di maderapa represental.

Astrólogo — Algin ku ta studa strelas ku sintidu di sibi ke ku na bin sedu namundu.

Bálsamu — Arvuri ku ta usadu pa purfumu ku mesiñu.

Batisa — Murgujanta algin na yagu. I ta usadu ku signifikadu riližiosu diiniasion.

Beelzebu — Un deus falsu. Šef di dimonius.

Bel — Un deus di Babilonia, tambicomadu Merodak.

Bigorna — Feru ku fereru ta baticapanel.

Bokana — Baia pikininu.

Borla — Franjidura di ropaku maradu na ponta pa forma bola, ku tene fiusku pindura bas. Jubi si figura na Lei 22.12 o na Luk 1.9.

Bužiu — Tipu di sancu.

Darga — Tajadera; armadura pa difindi kurpu.

Diákunu — Judanti; diriženti na igreža ku ten kontadi tarbajupratiku.

Diluviu — Cuba garandi sumakil ku kaba ku mundu antigu na tempudi Noe.

Dimoniu — Spiritu mau ku sedu kriadu di Satanas.

Disipulu — Aprendiz; sigidur

Distansia di un dia di diskansu — Distansia ku judeu, konformi si lei, pudi yanda na dia di diskansu, ku sedu 1 kilometru.

Dizimu — Desimu parti. Konformi Lei di Moisés, di tudu ku Deus da, i dibi didadu un na kada des.

Dragon — Un limaria ku parsi ku un garandi serpenti. Na Palabra di Deusi ta parsintidu ku Satanas.

Efodi — Un pesa di ropa sagradu di šef di saserdotis, ku teneba nomis didozi jorson di Israel gravadu na ombras. Kamisoti di efodi seduba unropa kumpridu, di azul pa šef di saserdotis, ma mas simplis, diliñu, pa utru saserdotis.

Efrain — Fiju di José, pape di un jorson di Israel. Dipus di division direnu, ki des jorson di norti ta comaduba Efrain, Israel o José.

Eunuku — Omi ku kapadu. Manga di bias e ta tenba kargu importanti na kasadi rei, talves pa toma konta di minjeris. Mas tardi, e palabra ta usaduba pa tudu nkargadus na palasiu.

Faraó — Titulu di rei di Ejitu.

Fariseus — Grupu riližiosu di judeus ku ta sigiba ku mpeñu Lei di Moisés, ku kustumus di se garandis di antigu.

Fenu — Paja ku ta kortadu, i sekadu pa limarias kume.

Festival di baraka — Na Beju Testamentu, dipus di kebur, pobu di Israel ta juntaba, eta kumpu barakas, e mora nelis un semana, pa lembra di manera kemoraba na tendas pa korenta anu na se bias di Ejitu pa Kanaan.

Festival di dedikason — Festival ku judeus ta fasi pa lembra dia ku Judas Makabeu dedika altar pa kultus, dipus ki liberta Jerusalem na mon di gregus, na anu 165 antis di Kristu.

Fiju di Davi — Nomi ku kunsidu na metadi di judeus ku ta falaba di Mesias o Kristu ku na peradu. E Mesias, i ten ku sedu di jorson di Rei Davi, ku rena mil anu antis di Kristu.

Fiju di omi — Na metadi di judeus riližiosu e palabra ta usaduba pa fala di Mesias o Kristu ku na peradu. Jesus propi i usa e palabra pa fala di si kabesa. Na utru lugaris, suma na libru di Ezekiel, i pudi signifika son "omi".

Filósofu — Algin ku ta pensa ciu na signifikadu di vida ku tudu ku ta sedu nemundu.

Forkija — Tipu di garfu garandi, pa tarbaju di labur.

Fundi — Ribi metal pa formal.

Furmon — Instrumentu pa grava imažen na metal.

Isopi — Planta usadu na sirmonias pa waga likidu, suma sangi.

Israel — Nomi ku Deus da Jakó (Kum 32.28). I ta usaduba pa tudu jorson di Jakó ma, dipus di divison di renu, i mas ta usadu pa renu di norti.

Jeada — Serenu jeladu, friu.

Jesurun — Algin retu. Utrora i ta usadu pa Israel.

Jintiu — Algin ku ka sedu judeu.

Jorson — Familia, ma utru ora i ta usadu, suma na portugis, ku sintidu dimanjuandadi — pape, fiju, netu, bisnetu...

Judá — Fiju di Jakó, pape di un jorson di Israel. Dipus di divison direnu, ki parti di sul i ta comaduba Judá.

Kálamu — Planta suma kana, ku ta cera sabi.

Kamisotisiñu — Oca Samuel nobu inda, si mame ta kumpul un kamisoti ku ta parsiba ku ropa di saserdotis.

Kanga — Po garandi ku ta pudu na garganti di dus baka pa e pudi yanda juntu, e junda radi di labur o utru kusa. I pudi signifika katiberasku.

Karnel — Judeus teneba kustumu di mata karnel na sirmonia, suma na festival di Paskua, pa Deus pudi purda se pekadu. Jesus comadu Karnel di Deus pabia i da si vida pa salbanu di no pekadu.

Kapitel — Parti di riba di un kuluna (1 Re 7.15-20).

Karvaju — Arvuri garandi, forti.

Kásia — Kusa ku parsi ku kanela, ku ta da gustu; i ta tiradu na kabaku di un arvuri.

Kereteus — (1) Jorson di filisteus ku imigra di jiu di Kreti, e bin mora nasul di Kanaan. (2) Guarda-kosta di Davi.

Kemós — Deus di Moab.

Kirubin — Tipu di anju ku tene asas.

Konseliu — Tribunal mas garandi di judeus, ku teneba setenta omi garandi. Sef di saserdotis i seduba presidenti.

Koral — Un tipu di planta di mar ku ta usadu pa kumpu fajaderas.

Kristu — E palabra gregu, suma palabra ebraiku Mesias, i signifika unjidu. I ta fala di ki Salbadur ku Deus fala i na manda pa mundu.

Lagar — Kau di masa uva, pa tira biñu.

Lakria — Ribisera pa fica karta. Dipus, i pudi pudu karimbu riba del.

Lansa — Kañaku mas kurtu.

Latueru — Algin ku ta tarbaja ku lata o ku utru metal.

Lei — Nomi ku judeus ta usa pa purmeru sinku libru di Biblia, ku tacomadu tambis librus di Moisés.

Leviatan — Talves lagartu, ma i pudi sedu un limaria meduñu di mar, di storia antigu, ku signifika inimigus di Israel.

Levitas — Jinti di jorson di Levi, fiju di Jakó. E ta judaba saserdotis na tarbaju di kasa di Deus.

Maná — Kumida ku Deus da si pobu oca ke na yandaba na lala, na kamiñu di Ejitu pa Kanaan.

Mandrágora — Un planta ku jinti ta pensa kuma si rais o si fruta pudi juda algin padi.

Mármori — Pedra bonitu, branku, ma ku utru koris jagasidu.

Mbalsama — Trata kadaver ku mesiñus pa i ka podri.

Mesias — Palabra na lingua ebraiku (Kristu na gregu) ku signifika unjidu.

Milkon — Deus di fijus di Amon.

Mira — Kusa ku ta cera sabi ku tiradu na un planta. Si i jagasidu ku biñu i ta da forsa. Tambi judeus ta usal pa trata difuntu.

Misis di kalendariu ebraiku: —

Abib o Nisan	Marsu/Abril
	Paskua
Zif o Ziv	Abril/Maiu
Sivan	Maiu/Juñu
	Pentekostis
Tamuz	Juñu/Juliu
Ab	Juliu/Agustu
Elul	Agustu/Setembru
Etanin o Tisri	Setembru/Otubru
	Barakas
Nobu anu sivil	
Bul o Markesevan	Otubru/Novembru
Kisleu	Novembru/
Dezemburu	Dedikason
Tebet	Dezemburu/Janeru
Sebat	Janeru/Fevereru
Adar	Fevereru/Marsu
	Purin

Mizrain — Ejitu.

Molek o Molok — Un deus falsu. Mininus pikininu ta sakrifikadu na fugu pa e deus.

Monstru — Limaria meduñu, fora di normal.

Mostarda — Un planta garandi ku ta kirsi di un simentera pikininu.

Mpincu — Duensa di peli ku ta kamba. I ka dibi di kunfundidu ku duensa ku ta comadu “Mal di Hansen” o mpincu burbeju. Kapitulu 13 di libru di Sirmoniasta splika aserka del.

Mulu — Tipu di buru. I pudi sedu fiju di un kbalu ku un buru.

Nardu — Planta ku purfumu karu ta tiradu nel.

Nazireu — Algin ku fasi votu (purmesa) spesial pa sirbi Deus. I ka pudiba bibi biñu, nin korta si kabelu, nin toka na difuntu. Utru mininus e dedikadu suma nazireus desdi ke padidu.

Nebu — Deus di Babilonia.

Nkanta — I ten jinti ku ten puder riba di kobras, pa nkanta, o mansa elis, talves pabia di musika ke ta toka.

Nsensu — Purfumu ku ta kemadu pa da ceru sabi. Judeus ta usalba na se kultu di adorason.

Nñofri — Un kusa amarelu, finu suma foriña; si i kemadu, i ta kinti dimas, i tene mau ceru, i pudi mata.

Nujentimenti meduñu — Un kusa o un algin ku na pudu na kasa di Deus pa toma lugar di Deus.

Omega — Ultimu letra di alfabetu gregu.

Orion — Grupu di strelas.

Osana — Salba! I ta usadu suma palabra pa ngaba Deus.

Panderu — Instrumentu suma tambur, ma i tene un kuru son.

Paskua — Pasa-riba (Sai 12.13). Festival di judeus pa lembransa di selibertason di katiberasku na Ejitu. Duranti un semana e ka ta kume ponku tene fermentu.

Peleteus — Guarda-kosta di Davi, juntu ku kereteus.

Pentekostis — Festival di judeus dipus di kebur di trigu. I lembransa tambu di Lei dadu na monti Sinai. I ta fasidu sinkuenta dia dipus di festival di Paskua. Na Nobu Testamentu, Spiritu Santu disi na ki dia.

Pedras di balur: — Ametista, esmeralda, jasintu, jaspi, kalsedônia, krisólitu, krisóprasu, safira, sárdiu, sardônika, topázium, turkesa, yagumeriña.

Pérola — Kusa risu, lisu, branku, ku ta lampra, ku ta usadu pa kontas di garganti o pa utru fajamentus. I ta ojadu na un sertu tipu di ostra.

Pitural — Ropa di metal pa kubri pitu.

Planaltu — Kau altu, rasu.

Porton di prasa — Kau nunde ku garandis di prasa ta fasi justisa.

Prepusiu — Partidi peli di macundadi ku ta tiradu na sirkunsison.

Pulgón — Bicu suma gamfañoti ku ta kume plantas.

Purmon — Instrumentu pa grava na metal.

Púrpura — Kor burmeju-azul; kor di rikesa, usadu pa reis ku garandis. Tinta pa tinta ropa i ta bindiduba karu.

Puru — Limpu, sin kontaminason. Algin ku toka na difuntu, o na kualker kusa impuru, i ta fika kontaminadu. Utru duensas o kusa ku na sai na kurpu, suma materia, i ta pui si dunu impuru. Son algin puru ku pudi toma parti na sirmonias di templu.

Put — Líbia.

Rabi/Raboni — Mestre, pursor.

Rasmunga — Ameasa suma kacur ku na somna na garganti.

Roman — Fruta ku parsi masan, ma i tene kaska duru, ku simentera dentru suma kamati.

Rumina — Torna mastiga paja ku sai di stomagu pa boka.

Sabadu — Palabra ebraiku ku signifika diskansu. Konformi lei di judeus, diadi diskansu ta kumsa seis ora di tardi di sesta fera, i kaba seis oradi tardi di dia sabadu.

Saltériu — Instrumentu di kordas.

Santifika — Konsagra; dedika pa Deus; fasi sagradu.

Santuariu — Kau sagradu na kasa di Deus.

Saraiva — Cuba di pedras di jelu.

Saserdoti — Omi di jorson di Levi, di familia di Aron (ermon di Moisés), ku tenba diritu di fasi sakrifisiu, i ora Deus pa jinti. Êf di saserdotis i ta seduba presidenti di tribunal (Konseliu) di judeus.

Sedru — Arvuri di purmeru koldadi, kumpridu, forti, bonitu.

Serafin — Tipu di anju. Kilis ku Isaias oja (6.2) teneba seis asa.

Símbalu — Instrumentu di musika suma dus pratu di metal.

Sion — Prasa di Davi, na Jerusalen, nunde ku templu kumpudu.

Sirkunsison — Operason pa tira prepusiu. Konformi kontratu ku Deus fasi ku Abraon (Kum 17.9-14), tudu mininu macu di si jorson dibi di sirkunsidadu ku oitu dia di idadi.

Sitara — Tipu di arpa (instrumentu musiku).

Siumi — Na Biblia, kuas sempri i ta signifika nveža ku omi ta sinti si

siminjer sta ku utru omi. Deus ta ten siumi ora ku si pobu bai tras diutru deusis.

Skritura — Palabra sagradu di Deus.

Tajadera — Darga; armadura pa difindi kurpu ku el.

Tambra — Tâmara (purtugis); fruta di un tipu di palmera.

Tenaz — Feramentu pa pega karbon o utru kusa kinti ku el.

Testamentu — Kontratu. Na Ebreus 9.16-17 i na fala di dokumentu ku algin pudifasi pa diklara kin ku na yarda si kusas dipus di si mortu.

Tiskia — Tira lan di karnel.

Tributu — Mpustu pagadu pa rei o gubernu di utru tera.

Tulu — Algin ku ka ten bon juisu. Manga di bias na Biblia e palabra tamas fala di frakesa moral di ki frakesa di kabesa.

Unji — Unta algin azeiti. Manga di bias, algin ku na yentra na un sirvissuma di rei, saserdoti o anunsiadur di rekadu di Deus, i ta unjidu.

Urin ku Tumin — Lusi ku pirfisons; dus kusa, talvez pedras spesial, ku pudu na pitural di êf di saserdotis pa mostral ke ku Deus na fala. Biblia kata splika ku pormenoris.

Ursu — Limaria garandi, brabu.

Vasus — Kopus, basias, panelas, pratus, kujeris, garfus, ku utru kusas, sumakilis ku ta usadu na templu.

Videnti — Algin ku ta “oja” na un manera sobrenatural; nomi antigu paanunsiadur.

Votu — Purmesa ku dadu suma diklarason forti.